

УДК 342.25

DOI: 10.31359/1993-0941-2019-38-62

Лялюк О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Полишин Г. В., студентка 2 курсу магістратури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ШЛЯХ ДО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

***Анотація.** Стаття присвячена питанням реформи з децентралізації державної влади в іноземних країнах. Досліджено чинники, що впливають на перехід від централізованої моделі управління державою до децентралізованої, визначено ключові аспекти практичного досвіду реалізації децентралізованого місцевого управління в різних країнах. Зроблено акцент на можливості використання зарубіжного досвіду в українській моделі децентралізації та виявлено основні напрями вдосконалення реформи.*

***Ключові слова:** децентралізація, реформа, світовий досвід, місцеве самоуправління, місцева влада, децентралізоване управління, світовий досвід із децентралізації.*

Постановка проблеми. Органи місцевого самоврядування є основоположною ланкою в системі місцевих органів. Від того,

як ефективно та цілісно функціонують місцеві органи, яким чином здійснюється державне управління – централізовано чи децентралізовано – на пряму залежить економічне та, зрештою, соціальне благополуччя держави загалом, та окремих територіальних одиниць зокрема.

Очевидна необхідність здійснення системного та повного реформування місцевого самоврядування в Україні втілилась у реформі децентралізації, яка розпочалася українським урядом ще у 2014 році в рамках наближення до європейських стандартів та відповідності демократичним тенденціям й триває до сьогодні.

Саме ця реформа є основним важелем, що дозволить органам місцевого самоврядування здобути організаційну і фінансову незалежність та ефективно здійснювати діяльність на місцях, раціонально реалізовувати свої повноваження у всіх сферах, у зв'язку з чим вважаємо за доцільне вивчення зарубіжного досвіду та акцентування уваги на існуючих проблемах з метою їх подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем децентралізації державної влади присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В. Бакуменко, О. Батанов, Ю. Битяк, О. Богатирьова, О. Бориславська, В. Борденюк, М. Братковський, Л. Василенко, А. Матвієнко, О. Кузьменко, В. Куйбіда, А. Лелеченко, П. Любченко, Н. Пігуль та інших. Вони досліджували питання сутності децентралізації, основні моделі та теоретичні аспекти, європейський досвід реформування державного управління, проте на сьогоднішній день залишається потреба в подальшому та більш ретельному вивченні цієї сфери, виявленні наявних перспектив.

Метою статті є аналіз національної моделі децентралізації державної влади, причин та наслідків цього процесу, виявлення основних проблем та визначення напрямів вдосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Значна кількість країн в останні десятиліття спрямували свої зусилля на перехід від централізованої моделі управління державою до децентралізованої, надання широкій автономії органам місцевого самоврядування, шляхом проведення ряду складних та важливих реформ, що зумовлено низкою об'єктивних чинників.

Для України такими чинниками, на наш погляд, є регіональна розбалансованість, нерівномірний географічний розвиток, низький рівень ринкової економіки, проблеми у фінансуванні місцевих бюджетів, неспроможність державної влади забезпечити належний рівень соціально-економічного розвитку на місцях. Починаючи з здобуття Україною незалежності в 1991 році назривала необхідність в реформуванні системи місцевого самоврядування.

Історія показує, що кожна держава пройшла свій унікальний шлях у встановленні ефективного та збалансованого механізму функціонування місцевого самоврядування, залежно від власних завдань та цілей, будь то політичні, соціальні чи суто технічні причини, існуючого державного режиму та форми державного устрою, розмежування адміністративно-територіальних одиниць, національних особливостей тощо, проте основна ідея децентралізації є незмінною – наближення влади до населення, забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень, раціональний розподіл владних повноважень, фінансів та відповідальності між державними та місцевими органами з метою забезпечення добробуту держави й утвердження демократичних цінностей.

Реформа децентралізації, яка триває в Україні, є досить неоднозначною за своїми опосередкованими результатами та подальшими перспективами, що провокує появу гострих дискусій як серед науковців, правників й законотворців, так і серед звичайного населення. На семантичному рівні децентралізація трактується як знищення, ослаблення або скасування централізації [6, с. 6]. Узагальнено під «децентралізацією» розуміється процес розподілу влади, передача частини функцій від центру до периферії, певна система взаємовідносин між державою й адміністративно-територіальними одиницями [5, с.123].

Якщо говорити детальніше, то Жан-Поль Фагует пропонує визначати поняття «децентралізація» як передачу центральним урядом визначених функцій, з усіма необхідними для їх виконання адміністративними, політичними і економічними атрибутами, до місцевих органів влади, які є самостійними одиницями і суверенними в географічних межах або функціональних сферах діяльності, які визначені на законодавчому рівні [7].

А. Матвієнко трактує децентралізацію, як неодноразову передачу владних повноважень від органів державної влади до органів місцевого самоврядування, та комплексний процес, що включає у себе такі елементи, як питання спроможності органів державної влади передати, а органів місцевого самоврядування – отримати і ефективно розпорядитися владними повноваженнями; визначення обсягу повноважень, який необхідно передавати; механізм передачі владних повноважень; механізм взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування; питання адміністративно-територіальної реформи тощо [8, с.3].

Вважаємо останнє визначення не достатньо повним для розуміння сутності децентралізації, й пропонуємо враховувати також неминучу зміну характеру повноважень при їх передачі.

Якщо говорити про мотиваційні чинники, які спонукають владу до обрання саме такого напрямку розвитку держави, то слід зазначити, що децентралізація сприяє поглибленню демократії та розвитку ринкової економіки; дозволяє викоринити неефективне управління та ліквідувати макроекономічну нестабільність; підтримує національну єдність в етнічно фрагментованих державах; дозволяє підвищити усвідомленість чиновників про існуючі проблеми на місцях [3]. Децентралізація дозволяє забезпечити більш ефективне розміщення ресурсів у громадському секторі, враховувати місцеві особливості суспільних переваг. Окрім цього, модель децентралізації сприяє зростанню підзвітності органів державної влади в питаннях витрачання бюджетних коштів та, одночасно, стимулює місцеві органи до скорочення необґрунтованих витрат, раціонального використання місцевих бюджетів [6, с.8]. Існування системи місцевого оподаткування та налагодження ефективного механізму наповнення місцевого бюджету сприяє забезпеченню інтересів громадян на рівні територіальних громад та є важливою передумовою для соціально-економічного розвитку територій, оскільки отримані платежі стають основною фінансовою базою для належного функціонування та виконання завдань, що покладені на органи місцевої влади, що заохочує розвиток місцевих та регіональних економік [10, с.162]. Для прикладу, як свід-

чать статистичні дані, в Україні доходи місцевих бюджетів збільшилися з 68 мільярдів гривень у 2014 році до 234 мільярдів у 2018 році.

Варто зауважити, що децентралізація в Україні здійснюється шляхом об'єднання громад та перерозподілу політичних, адміністративних та фінансових повноважень на їх користь.

Основним інструментом у впровадженні децентралізації на першому етапі реформи стало добровільне формування спроможних «об'єднаних територіальних громад» (ОТГ). Так, органи місцевого самоврядування новосформованих ОТГ отримують розширені самоврядні повноваження, зокрема щодо справляння податків і зборів. Водночас вони отримують підтримку з боку держави, необхідну для формування інфраструктури та реалізації власних проектів розвитку громад. Паралельно впроваджується так звана «секторальна децентралізація», насамперед у галузях освіти та охорони здоров'я.

Як свідчать дані Моніторингу процесу децентралізації та реформування місцевого самоврядування Мінрегіону, в Україні станом на жовтень 2019 року сформовано 975 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). З них 93 ОТГ очікують рішення Центрвиборчкому про призначення на їх території перших місцевих виборів. 37 ОТГ утворилися з центрами у містах обласного значення. До них приєдналося 108 довколишніх сільських і селищних рад. Ще сім міст обласного значення розпочали процедуру приєднання сусідніх громад.

Слід зазначити, що для багатьох європейських держав, які мали на меті децентралізацію чи автономізацію громад, характерною була відсутність у місцевих органів влади достатньої територіальної, демографічної і матеріальної бази для надання належного рівня публічних послуг і утримання сучасних громад, а тому численні реформи публічної адміністрації в таких країнах також розпочиналися з укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, створення різноманітних регіональних форм управління [4, с.37–38]. Наприклад, відповідні реформи територіального устрою проводились у 1980–1990 рр. у Бельгії, Данії, Німеччині, Швеції та інших європейських державах, і це показало досить позитивні результати. Зокрема, у Бельгії внаслідок

реформи вдалось розширити повноваження громад і регіонів, збільшити їх ресурси, до компетенції регіонів були передані питання формування політики у сферах зовнішньоекономічної діяльності, розвитку співпраці, розширено податкову самостійність регіонів (вони стали відповідати за дванадцять регіональних податків). У Данії на сьогоднішній день близько двох третин усіх державних функцій виконуються на комунальному рівні, реформа у державі сприяла об'єднанню 277 громад у 98 великих громад. Конституція Данії також закріпила передумови для балансу державної влади та місцевого самоврядування: «Право муніципалітетів самостійно управляти власними справами під наглядом Держави закріплюється в законодавстві».

Розглянемо детальніше досвід іноземних держав.

У Польщі децентралізацію на законодавчому рівні було запроваджено ще 20 років тому. У ст. 15 чинної Конституції Республіки Польща зазначається, що територіальний устрій держави забезпечує децентралізацію публічної влади. А відповідно до ст. 16 Конституції, населення кожної територіальної одиниці Республіки Польща становить самоврядну громаду (територіальний колектив); місцеве самоврядування бере участь у здійсненні публічної влади; публічні завдання, що належать місцевому самоврядуванню, воно виконує від власного імені і під власну відповідальність [4, с.17–18]. Окрім цього, діють Закон від 8 березня 1990 року «Про місцеве самоврядування гмінне», Закон від 5 червня 1998 року «Про місцеве самоврядування повітове», Закон від 5 червня 1998 року «Про місцеве самоврядування воеводське» та інші.

Під час реформи децентралізації у Польщі укрупнення торкнулося лише воеводств, кількість яких зменшилася від 49 до 16. На нижчих рівнях (повіти та гміни) межі адміністративних одиниць та громад залишилися незмінними. Водночас чітке розмежування сфер компетенцій, а також надання гмінам реальних повноважень забезпечило успішність реформи децентралізації. Місцеве самоврядування отримало реальне право здійснювати управління та розпорядження своїми власними ресурсами, отримало додаткові повноваження і, як наслідок, більшу відповідальність.

Загалом, потреба в децентралізації у Польщі виникла у зв'язку з масштабними процесами лібералізації та реалізації ринкових реформ, а її метою було максимальне забезпечення самостійного функціонування кожного регіону, створення більш ефективних і прозорих політичних інститутів, і посилення інститутів громадянського суспільства [9]. Подібна мета стоїть і перед Україною. В умовах політичної, соціальної та економічної кризи, що склались в останні роки, децентралізація повинна стати тим чинником, який дозволить об'єднати суспільство, зробити його функціонально ефективним, дозволити людям вирішувати існуючі проблеми.

Що стосується повноважень місцевого самоврядування у Польщі, то відповідно до Закону «Про місцеве самоврядування гмінне» [1] гміна наділена як власними повноваженнями, так і делегованими (доручені з області урядової адміністрації). Перелік власних повноважень, визначений в ст.7 Закону, включає в себе питання забезпечення порядку на відповідній території, функціонування місцевої економіки, охорони навколишнього середовища; організації місцевого громадського транспорту; охорони здоров'я; надання соціальної допомоги, зокрема організація центрів та закладів опіки; освіти та культури; торгівлі і торгових рядів; утримування гмінних об'єктів та закладів громадського призначення, а також адміністративних об'єктів та інші. Окрім цього, ця ж стаття закріплює положення згідно з яким встановлення, відповідно до закону, інших власних завдань гміни вимагає гарантування виділення обов'язкових фінансових коштів на їх реалізацію шляхом збільшення власних доходів гміни чи надання субвенції, що робить перелік таких завдань невичерпним. З огляду на це, можна говорити про достатню самостійність гміни у вирішенні своїх місцевих справ, що, у свою чергу, є визначальним проявом децентралізації.

На локальному й регіональному рівні територіального самоврядування, тобто повіту і воєводства, представницькі органи (відповідно районні і обласні ради) наділені виключними повноваженнями, перелік яких міститься відповідно у ст. 12 Закону Польщі «Про місцеве самоврядування повітове» і у ст. 18 Закону «Про місцеве самоврядування воєводське».

Особливість всієї системи місцевого самоврядування в Польщі, як слушно зазначає С. Байрак, полягає в тому, що в основу побудови її рівнів був закладений принцип доповнення, а не поглинання. Тобто кожен наступний рівень самоврядування виконує лише ті функції, які не здатен здійснювати нижчий. Окрім цього, для підтримання рівноваги та встановлення певного контролю у сфері місцевого самоврядування закріплена функція нагляду за законністю діяльності польських органів місцевого самоврядування [2, с.260].

На відміну від Польщі, Литва пішла шляхом зменшення кількості адміністративно-територіальних одиниць. В результаті реформи було утворено 70 адміністративних одиниць, які були об'єднані на основі 581 одиниць, що існували раніше.

Характерно, що у Литві місцеве самоврядування є своєрідним базисом, на який спирається розвиток демократичної держави. Основними нормативними документами, які визначають порядок здійснення місцевого самоврядування є Конституція Литовської Республіки, Закон «Про місцеве самоврядування» (прийнятий 7 липня 1994 року з наступними змінами та доповненнями), а також рішення Конституційного суду Литовської республіки, які визначають конституційну доктрину щодо місцевого самоврядування. Загалом, аналіз зазначених законодавчих актів держави, дозволяє зробити висновок про верховенство обраних місцевими жителями представницьких органів влади над органами виконавчої влади. Інститут державних адміністрацій на рівні округів з 2010 року відсутній взагалі, тому представники держави не втручаються у справи муніципалітетів, проте слідкують за дотриманням місцевим самоврядуванням законодавства. В Україні також пропонується ліквідувати місцеві адміністрації, а на рівні округів (зараз – райони) запровадити інститут префекта – держслужбовців, які представлятимуть державу на місцевому рівні.

Особливостями відрізняється процес децентралізації в Латвії, де влада досить довго відтягувала процес реформування місцевого самоврядування. На початку реформи децентралізації у 1998 році в країні налічувалось 590 самоврядних одиниць, з яких у результаті було утворено 110 об'єднаних

територіальних громад (країв). Процес об'єднання був важким та повільним, не зважаючи на те, що в процесі об'єднання держава давала додаткову дотацію в розмірі 5% до загального бюджету об'єднаних волостей. На кожне об'єднання, яке створюється за проектом, отримувало 285 тисяч євро дотацію на крайову інфраструктуру. Попри це, 35 самоуправлінь до 2009 р. так і не об'єдналися добровільно, й були об'єднані без дотації примусово. Схожу ситуацію ми можемо спостерігати і в Україні, де процес добровільного об'єднання територіальних громад здійснюється також не надто активно.

Найважливішим нормативним документом, який регулює роботу органів місцевого самоврядування у Латвії є Закон «Про місцеве самоврядування», прийнятий 19 травня 1994 року, і стосується всіх органів місцевого самоврядування – сільських муніципалітетів, муніципалітетів малих і великих міст і регіональних органів місцевого самоврядування. Примітно, що Конституція Латвійської Республіки, на відміну від Конституції України та конституцій інших досліджуваних держав, не містить жодних розділів та положень, що стосувались би місцевого самоврядування.

Компетенція органів місцевого самоврядування в Латвії, так само як і у Литві, зосереджена в основному на організацію надання якісних муніципальних послуг; підтримання у належному стані адміністративної території; установа порядку користування лісами і водами, що належать громадам, якщо це передбачено законом; забезпечення якісного надання освітніх, культурних, соціальних послуг, послуг з охорони здоров'я; питання усиновлення та опікунства; реєстрація шлюбів та інших актів цивільного стану; забезпечення громадського порядку; організація виборів до міської ради і ради сільського муніципалітету тощо.

Щодо розподілу функцій між центральним урядом та органами місцевого самоврядування, то для Латвії, як і для усіх країн Балтії, характерною є дія принципу субсидіарності: найкращі моделі та інструментарії вирішення проблем застосовуються на найнижчому рівні, найближчому до людей. Жодне завдання не вирішується на більш високому рівні, ніж це необхідно [11, с. 67–68]. Вважаємо такий підхід до розподілу повно-

важень найбільш ефективним та дієвим, таким, що заслуговує на увагу з боку українського законодавця.

Також слід зазначити, у Латвії немає окремих представників держави в регіонах, які б контролювали місцеву владу. Тут ці функції покладено на міністерство.

Висновки. Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновки, що процес переходу від централізованого управління до децентралізованого є важким та тривалим у часі. Як показує досвід Балтійських країн, більш ефективним процес буде тоді, коли формування ОТГ відбуватиметься контрольовано, об'єднання громад буде обов'язковим. Проте, пришвидшувати процес формування ОТГ необхідно шляхом популяризації ідей об'єднання територіальних громад, надання певних дотацій, детального роз'яснення потенційних переваг, які матимуть пересічні громадяни від входження в об'єднані громади, а не владним тиском на громади та місцеву владу.

На наш погляд, впровадження інституту префекта в Україні має стати дієвим фактором забезпечення нагляду за конституційністю та законністю рішень органів місцевого самоврядування та, як наслідок, подолання існуючих суперечностей між різними рівнями влади за умови створення належної системи стримувань і противаг у відносинах префекта з органами місцевого самоврядування. Найбільш перспективною для України моделлю децентралізації слід вважати таку, де буде забезпечено фінансову та політичну самостійність місцевого самоврядування, посилено інституційну та ресурсну спроможність громад, як одну з передумов побудови правової держави із сильною економікою та розвинутою соціальною системою.

Список використаних джерел:

1. Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Jednolity tekst ustawy publikowany w Dz.U. 1996, Nr 13, poz. 74 ze zmianami.
2. Байрак С. Місьцеве самоврядування Республіки Польща: особливості становлення та засади функціонування. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2013. Вип. 3. С. 255–262. URL: <http://journals.uran.ua/spup/article/viewFile/168607/168405>
3. Богатырева О. Процессы децентрализации в европейских странах. Электронное приложение к Российскому юридическому журналу.

- 2, стр. 5–20. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/protsessy-detsentralizatsii-v-evropeyskikh-stranah>
4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні». DESPRO. Київ. ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
  5. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 123–126.
  6. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куїбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. Київ. 2017. 110 с.
  7. Маслов А. О., Гладковська А. Т. Сутність, типи, форми, можливості і загрози децентралізації, «Ефективна економіка». 2019, № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6915>
  8. Матвієнко А. С. Політико-правові засади децентралізації влади в контексті адміністративної реформи в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2010. С. 3.
  9. Пігуль Н. Г. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. Фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки», Миколаївський національний університет економіки ім. В. О. Сухомилинського. 2016. № 9. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/140.pdf>
  10. Полишин Г. В. Місцеві податки та збори в Україні та за кордоном. Підприємництво, господарство і право, № 4/2019. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/31.pdf>
  11. Чернеженко О. М. Місцеве самоврядування у державах Балтії. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Випуск 3, том 1, С. 65–70.

REFERENCES :

1. Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Jednolity tekst ustawy publikowany w Dz.U. 1996, № 13, poz. 74 ze zmianami. [in Polish].
2. Bairak S. (2013). Mistseve samovriaduvannia Respubliky Polshcha: osoblyvosti stanovlennia ta zasady funktsionuvannia. *Studia politologica Ucraino-Polona*. issue. 3, 255–262. URL: <http://journals.uran.ua/spup/article/viewFile/168607/168405> [in Ukrainian].
3. Bohatyreva O. Protsessy detsentralyzatsyy u evropeyskikh stranakh. *Elektronnoe prylozhenye k Rossyiskomu yurydycheskomu zhurnalu*. 2, 5–20. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/protsessy-detsentralizatsii-v-evropeyskikh-stranah> [in Russian].

4. Boryslavska O., Zaverukha I., Zakharchenko E. (2012). Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeïskykh krain ta perspektyvy Ukrainy. Shevitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini. DESPRO. Kyiv. TOV «Sofiiia» [in Ukrainian].
5. Vasylenko L., Dobrovinskyi M. (2017). Detsentralizatsiia ta reforma mistsevoho samovriaduvannia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 3, 123–126. [in Ukrainian].
6. Lelechenko A. P., Vasylieva O. I., Kuibida V. S., Tkachuk A. F. (2017). Mistseve samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii povnovazhen. Kyiv. [in Ukrainian].
7. Maslov A. O., Hladkovska A. T. (2019). Sutnist, typy, formy, mozhlyvosti i zahrozy detsentralizatsii. *“Efektyvna ekonomika”*. 2019, № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6915> [in Ukrainian].
8. Matviienko A. S. (2010). Polityko-pravovi zasady detsentralizatsii vlady v konteksti administratyvnoi reformy v Ukraini. *Candidate's thesis*. In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
9. Pihul N. H. (2016). Zarubizhnyi dosvid provedennia detsentralizatsiinykh reform. Fakhove vydannia *“Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky”*, Mykolaivskyi natsionalnyi universytet ekonomiky im. V. O. Sukhomlynskoho. № 9. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9–2016/140.pdf> [in Ukrainian].
10. Polyshyn H. V. (2019). Mistsevi podatky ta zbory v Ukraini ta za kordonom. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 4. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/31.pdf> [in Ukrainian].
11. Chernenchenko O. M. (2018). Mistseve samovriaduvannia u derzhavakh Baltii. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Issue 3, vol. 1, 65–70 [in Ukrainian].

Лялюк А. Ю., Полишин Г. В.

Путь к децентрализации : зарубежный опыт для Украины

Аннотация. Статья посвящена вопросам реформы децентрализации государственной власти в зарубежных странах. Исследованы факторы, влияющие на переход от централизованной модели управления государством к децентрализованной, определены ключевые аспекты практического опыта реализации децентрализованного местного управления в разных странах. Сделан акцент на возможности использования зарубежного опыта в украинской модели децентрализации и выявлены основные направления совершенствования реформы.

Ключевые слова: децентрализация, реформа, мировой опыт, местное самоуправление, местные власти, децентрализованное управление, мировой опыт по децентрализации.

Lyalyuk O. Yu., Polishin G. V.

The path to decentralization: foreign experience for Ukraine

Summary. *Local self-government bodies are the fundamental link in the system of local authorities. The economic and social well-being of the country in general and of individual territorial units in particular depends directly on how local bodies function effectively and in a holistic manner, on how public administration is carried out – centrally or decentralized.*

The obvious need to implement systemic and complete reform of local self-government in Ukraine has been realized in the reform of decentralization, which began by the Ukrainian government as early as 2014 as part of the approach to European standards.

A large number of countries in recent decades have focused their efforts on moving from a centralized model of State administration to a decentralized one, granting broad autonomy to local self-governments, through a number of complex and important reforms, which are due to a number of objective factors.

The authors noted that the factors that prompted Ukraine to implement decentralization reform were regional imbalances, uneven geographical development, low level of market economy, problems of local budgets, and inability of state authorities to ensure an adequate level of social and economic development of the regions.

The article examined several definitions of decentralization, and formulated a position of understanding of the term. In addition, they investigated the factors that influence the transition from a centralized model of State governance to a decentralized one, identified key aspects of practical experience in the implementation of decentralized local governance in different countries. In particular, the authors investigated the peculiarities of decentralization reform in Poland, Lithuania, Latvia and other countries. Special attention is paid to the legal and, in particular, constitutional regulation of the local government and the principle of decentralization, the distribution of responsibilities between the central Government and local self-government bodies in these countries, as well as to the control of local self-government bodies by the State authorities.

The authors conclude that the process of transition from centralized to decentralized control is difficult and time-consuming. They draw attention to the fact that the introduction of the institution of prefect in Ukraine, taking into account the experience of Lithuania, should become an effective factor in ensuring supervision of the constitutionality and legality of decisions of local self-govern-

ment bodies and, as a result, overcoming existing contradictions between different levels of government while creating an appropriate system of checks and balances in the relations of prefect with local self-government bodies.

The most promising model of decentralization for Ukraine, according to the authors, should be one where the financial and political autonomy of local self-government will be ensured, the institutional and resource capacity of communities will be increased as one of the prerequisites for building a State governed by the rule of law with a strong economy and a developed social system.

Key words: *decentralization, reform, world experience, local government, local authorities, decentralized management, world experience in decentralization.*